

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Людина в полікультурному просторі

для студентів

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Комунікації та управління культурними індустріями (з обов'язковим вивченням двох іноземних мов)»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2024/2025
Семестр 4
Кількість кредитів ECTS 3
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладачі: к.соц.н. Анна ТАЩЕНКО

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. () «__» 20__ р.

(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. () «__» 20__ р.

(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2024

Розробник(и): Анна ТАЩЕНКО, к.соц.н., доцентка кафедри соціальних структур та соціальних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри соціальних структур
та соціальних відносин

 Олег МАЗУРИК
Протокол № 12 від «29» серпня 2024 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол № 7 від «31» серпня 2024 року

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – формування у студентів професійного бачення та системного розуміння процесів взаємодії людини з полікультурним середовищем, розвитку міжкультурної компетентності, навичок критичного аналізу соціокультурного розмаїття, механізмів формування культурної ідентичності та запобігання міжкультурним конфліктам у сучасному глобалізованому суспільстві.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Вміти* здійснювати аналіз наукових джерел та публіцистичних матеріалів із проблеми соціокультурних відносин.
2. *Володіти* базовими уявленнями про суспільні та соціокультурні процеси, навичками толерантної та етичної міжкультурної комунікації.

3. Анотація навчальної дисципліни: Дисципліна досліджує становище, роль та стратегії адаптації людини в умовах сучасного полікультурного простору. Навчальний курс охоплює вивчення теоретико-методологічних підходів до феномену полікультурності, взаємозв'язку між культурною ідентичністю, інакшістю та соціальною інтеграцією. Особлива увага приділяється міжкультурній комунікації, практикам діалогу культур, аналізу мультикультуралізму й інтеркультуралізму як концепцій управління культурним розмаїттям. У межах дисципліни аналізуються чинники виникнення міжкультурних напружень, стереотипів та упереджень, а також шляхи їх подолання. Лекції мають інтерактивний та полілогічний характер, що стимулює критичне осмислення сучасних соціокультурних викликів, а семінарські заняття орієнтовані на розбір кейсів міжкультурної взаємодії, моделювання ситуацій діалогу та розробку практичних рекомендацій для функціонування особистості й організацій у мультикультурних середовищах.

4. Завдання (навчальні цілі): засвоєння здобувачами знань про сутність, структуру та тенденції розвитку полікультурного простору; формування міжкультурної компетентності та етики взаємодії з представниками різних культурних, етнічних і соціальних груп; розвиток умінь аналізувати соціокультурні трансформації, конфлікти й адаптаційні стратегії особистості; опанування навичками розробки соціокультурних та комунікативних проєктів у різноманітному середовищі.

Дисципліна спрямована на досягнення таких **компетентностей** випускника, як:

- ЗК11. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ФК35. Здатність аналізувати прояви соціокультурного розмаїття суспільства, причини і наслідки соціальних явищ та процесів.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми / методи / технології викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні концепції полікультурності, мультикультуралізму та міжкультурного діалогу	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Виступ, контрольна робота	10
1.2	Знати механізми формування культурної ідентичності, виникнення стереотипів та міжкультурних конфліктів	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Виступ, контрольна робота	10
2.1	Вміти аналізувати практики взаємодії людини в полікультурному середовищі та оцінювати рівень міжкультурної чутливості	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Виступ, творче/практичне завдання, контрольна робота	30
2.2	Вміти розробляти стратегії подолання міжкультурних бар'єрів та конфліктів у професійній і повсякденній діяльності	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Виступ, творче/практичне завдання, контрольна робота	30

3.1	Бути включеним у конструктивний діалог з питань соціокультурної інклюзії та підтримки різноманіття	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Виступ, участь у дискусії	10
4.1	Бути готовим до критичного осмислення власного соціокультурного досвіду та прийняття етіологічних й ціннісних відмінностей	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Виступ, презентація індивідуального проєкту	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
Програмні результати навчання (назва)						
ПРН6. Класифікувати та знаходити інноваційні рішення для створення, реалізації і забезпечення соціокультурних потреб людини.			+	+	+	+
ПРН21. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціокультурних явищ у контексті професійних задач	+	+	+	+		

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Індивідуальні/колективні виступи та аналіз кейсів на семінарських заняттях (РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2, РН 3.1, РН 4.1) – макс. **80 балів** / мін. **48 балів**.
2. Контрольна робота (РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2) – макс. **20 балів** / мін. **12 балів**.
3. Завдання на додаткові бали (опціонально) – РН 3.1, РН 4.1: як часткову компенсацію несистематичної активності на семінарських заняттях студенти можуть отримати додаткові бали – **макс. 10 балів** – за виконання таких видів робіт, як: участь в конференції (організація або виступ) / опубліковані тези конференції / засвідчена участь в організації культурно-мистецького заходу (у т.ч. на волонтерських засадах). Зазначенні види робіт не підсумовуються, а є альтернативами.

- підсумкове оцінювання: залік. Залік виставляється за результатами роботи протягом семестру (підсумкова семестрова оцінка – від 60 до 100 балів). Студентам, які сумарно набрали кількість балів, меншу за критично-розрахунковий мінімум у 60 балів, для отримання заліку обов'язковим є виконання додаткових індивідуальних завдань.

7.2 Організація оцінювання:

1. *Виступи та практичні кейси* оцінюються під час проведення семінарських занять за темами 1–5, бали за успішну роботу накопичуються здобувачам протягом усього семестру.
2. *Контрольна робота* виконується здобувачами під час вивчення теми 5 в рамках самостійної роботи.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські	С/Р
1	Полікультурність як феномен сучасного світу. Глобалізація та соціокультурне розмаїття	4	4	10
2	Людина в системі культурних координат: ідентичність, самовизначення та «інакшість»	4	4	10
3	Міжкультурна комунікація та адаптаційні стратегії особистості в мультикультурному середовищі	4	4	10
4	Моделі соціокультурного управління: мультикультуралізм vs. інтеркультуралізм	4	4	10
5	Сучасний український та глобальний контексти полікультурності: виклики, політики, практики	4	4	4
	Контрольна робота	-	-	6
	ВСЬОГО	20	20	50

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекції – 20 год.

Семінарські заняття – 20 год.

Самостійна робота – 50 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Людина у полікультурному суспільстві: навчально-методичний посібник для викладачів вищих навчальних закладів з курсу за вибором для студентів соціогуманітарних спеціальностей / [Пометун О.І., Султанова Л.Ю. та ін.]. К.: "Інжиніринг", 2010. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a0ffc53d-1528-4e28-b714-7c88e8204958/content>
2. Овчарук О. В. Особистість у просторі культури : навчальний посібник. 2 вид., допов. Київ : НАКККіМ, 2022. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4410/%D0%9E%D0%92%D0%A7%D0%90%D0%A0%D0%A3%D0%9A%D0%9E.%D0%92.%20%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%D0%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8.%20%D0%9D%D0%9F.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Multiculturalism within individuals: a review, critique, and agenda for future research / D. Vora et al. *Journal of international business studies*. 2018. Vol. 50, no. 4. P. 499–524. URL: <https://doi.org/10.1057/s41267-018-0191-3>
4. Payne W. Human behavior and the social environment II. Fayetteville, AR : University of Arkansas Libraries, 2020. URL: <https://uark.pressbooks.pub/humanbehaviorandthesocialenvironment2/>
5. Song S. Multiculturalism. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2024 Edition)*, Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.). URL: <https://plato.stanford.edu/entries/multiculturalism/>

Додаткова:

1. Вербецький Є. М. Адаптація інокультурних практик в контексті глобалізаційних тенденцій. *Культурологічний альманах*. 2024. № 1. С. 278–282. URL: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.1.35>
2. Пришляк О. Особливості діяльності фахівців соціономічних професій в умовах полікультурності. *Social work and education*. 2018. Т. 5, № 4. С. 66–75. URL: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.18.4.6>
3. Танчер В. В. Культурна ідентичність в полікультурному суспільстві. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2019. № 4. С. 271–285. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.4.2019.177657>
4. Ташченко А. Релігія, розваги, різнобарвність: досвід модератії та аналізу ментального мапування повоєнної відбудови. *Sociological studios*. 2023. № 2(23). С. 64–75. URL: <https://doi.org/10.29038/2306-3971-2023-02-33-33>

5. Шульга Р. Культурна ідентичність як простір психологічного комфорту особистості. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2023. № 1. С. 121–139. URL: <https://doi.org/10.15407/sociology2023.01.121>
6. Crafter S., de Abreu G. Constructing identities in multicultural learning contexts. *Mind, culture, and activity*. 2010. Vol. 17, no. 2. P. 102–118. URL: <https://doi.org/10.1080/10749030802707895>
7. Multicultural Society. In subject area: Social Sciences. URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/multicultural-society>
8. Nagel C., Hopkins P. Introduction: spaces of multiculturalism. *Space and polity*. 2010. Vol. 14, no. 1. P. 1–11. URL: <https://doi.org/10.1080/13562571003737650>
9. Perceptions of culture in multicultural space / C.-y. Chiu et al. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 2009. Vol. 40, no. 2. P. 282–300. URL: <https://doi.org/10.1177/0022022108328912>
10. Shakir F. Y., Lee Y.-t. Connecting across cultures: an empirical examination of multicultural individuals as global leaders. *Advances in global leadership*. 2017. P. 89–116. URL: <https://doi.org/10.1108/s1535-120320170000010003>

10. Онлайн ресурси (кейси)

- Департамент освіти і науки ЛОДА. Моніторинг та критерії ефективності у проєкті безбар'єрності інклюзивного мистецтва HOLUB ART HUB. *Освіта Львівщини*. URL: <https://osvita.loda.gov.ua/?page=blog&id=1514>.
- Дизайн одягу в полікультурному просторі: монографія / М. В. Колосніченко, К. Л. Пашкевич, Т. Ф. Кротова та ін. Київ: КНУТД, 2020. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16083/2/DOvPP_mono_2020.pdf
- Русул О. Особливості розвитку культурного розмаїття в державах Європи. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. 2024. Т. 39, № 1. С. 127–130. URL: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.39.18471>
- Самарська Л., Сас Н. Формування нових ідентичностей в особистості молодшої людини епохи постмодерну (на прикладі студента/ школяра за обміном). *Public management*. 2020. Т. 21, № 1. С. 278–290. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-1\(21\)-278-290](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-1(21)-278-290)
- Adler P. Beyond cultural identity: reflections on multiculturalism. *Mediate*. 08.04.2002. URL: <https://mediate.com/beyond-cultural-identity-reflections-on-multiculturalism/>
- Byram M. Multicultural Societies, Pluricultural People and the Project of Intercultural Education. Language Policy Division, 2009. URL: <https://rm.coe.int/multicultural-societies-pluricultural-people-and-the-project-of-interc/16805a223c>
- Goldberg D. T. The space of multiculturalism. *openDemocracy*. 15.09.2004. URL: <https://www.opendemocracy.net/en/article-2097jsp/>
- IST Publishing. Хто є хто у культурі: від митця й філософа до споживача. *Читомо – портал про культуру читання і мистецтво книговидання*. 17.08.2018. URL: <https://chytomo.com/khto-ie-khto-u-kulturi-vid-myttsia-i-filosofa-do-spozhyvacha/>
- Jain B. Multicultural conviviality, diasporic tension and local spaces in "White teeth". *Commonwealth essays and studies*. 2016. Vol. 39, no. 1. P. 101–111. URL: <https://doi.org/10.4000/ces.4778>
- Knapp C. Making multicultural places. *Home – Project for Public Spaces*. 31.12.2008. URL: <https://www.pps.org/article/multicultural-places>.
- Rettig T. What it means to be multicultural: a manifesto. *Medium. Intercultural Mindset*. 16.11.2017. URL: <https://medium.com/intercultural-mindset/what-it-means-to-be-multicultural-a-manifesto-a43dacdc6dc>.
- Towards fairness. A multicultural Australia for all. Commonwealth of Australia, 2024. URL: <https://www.homeaffairs.gov.au/multicultural-framework-review/Documents/report-summary/multicultural-framework-review-report-english.pdf>
- Vance N. Society and Multiculturalism. *EBSCO*. 2019. URL: <https://www.ebsco.com/research-starters/politics-and-government/society-and-multiculturalism/#research-starter-title>